

Redactie:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Red.-Secretaris.*
Buitenzorg.
 S. LEEFMANS, *Buitenzorg.*
 Mej. Dr. A. G. VORSTMAN, *Buitenzorg.*

Levend en Dood Materiaal te zenden aan:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

Dr. K. W. DAMMERMAN.
 Dr. H. C. DELSMAN.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 EDW. JACOBSON.
 Dr. S. C. J. JOCHEMS.
 J. C. VAN DER MEER MOHR JR.
 Dr. D. F. VAN SLOOTEN.

Prijs voor niet-leden der N. I. N. H. V. per jaar f 8.50.

VOORJAAR IN HET DJATIBOSCH

Voordat de eerste regens op den door de oostmoesson-zon verzengde en geblakerde aarde vallen, is het voorjaarsfeest in het bosch feitelijk al begonnen. Het is òf de boomen niet wachten kunnen, òf dat zij te stug en te groot zijn, om zich aan de wispelturigheden van Moeder Natuur te storen, die het eene jaar al in November de regens laat invallen, en het andere jaar pas begin Januari.

Zoo staan daar dan in de maand October, als alles nog trilt en siddert van een blakende hitte en schelle wit-stoffige mergelgronden de oogen verblinden, de groote crème-kleurige, honig-geurende bouquets van de wijoe (*Garuga pinnata* ROXB.) tusschen de kale knoestige takken en het bijenvolk gonst en zoemt er precies even vroolijk, als op een stralenden voorjaarsdag in Holland tusschen den kersenbloesem. En de moenoeng (*Pterocymbium javanicum* R. BR.), die al een tijd lang geheimzinnige bolletjes aan het einde van zijn kale takken droeg, is plotseling omhangen met heel donkerroode klokjes en troont op een eenderkleurig tapijt van afgevallen bloemen. Maar er blijven er toch altijd nog genoeg over, om den boom na een veertien dagen in een lichtbruin kleed te steken, dat zijn dan de jonge schuiftvormige vruchten.

De winong (*Tetrameles nudiflora* R. BR.), die den geheelen oostmoesson niet van de moenoeng was te onderscheiden, laat nu ook zijn waren aard zien en komt met onbeduidende bloemen voor den dag in lange aarvormige bloeiwijzen. Heel schuchter en opeen gedrongen staan de jonge bladeren al op de einden van de takken te wachten op betere tijden.

De segawé (*Adenanthra microsperma* T. & B.) is zoo voorzichtig niet en gooit  n bloem  n blad naar buiten. Zijn bloemen in gele trosjes hebben weer een sterken honiggeur, tot verheugenis van bijen en van de menschen, die daar een neus voor hebben. De walikoeko n (*Schoutenia ovata* KORTH.) doet met zijn teer roode en groene jonge blaadjes zijn best om het nog kale djatibosch wat op te sieren, maar de djati doet hier en daar zelf ook al mee en over heele partijen hangt al een groen waas.

Maar dit zijn alle nog maar voorvreugden, het eigenlijke feest begint pas, als de eerste verkwikkende regens zijn gevallen. Wat daar dan niet in een week ontluikt en ontspruit!

Dit jaar trof ik het bijzonder met de sempoe (*Dillenia pentagyna* ROXB.). Deze boom heeft met zijn geweldige voorwereldlijke bladeren toch al iets geheimzinnigs en dan blijft zijn bloei voor velen nog verborgen. Het duurt nl. maar een paar dagen en heeft ongeveer overal tegelijk plaats. Vóór den bloei vindt ge aan de takken bolletjes aan steeltjes en na die paar dagen vindt ge weer bolletjes aan steeltjes, maar dan zijn het de jonge vruchten en anders kende ik den boom tot nu toe ook niet, totdat ik het dit jaar trof, dat na een paar buitjes die bolletjes waren opengesprongen en de zwaar bebloemde takken als dikke gele

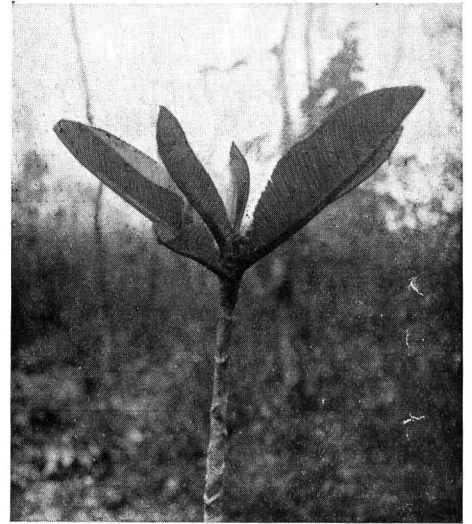

Fig. 2. Uitgelopen „stok” van sempoe (*Dillenia pentagyna* ROXB.).

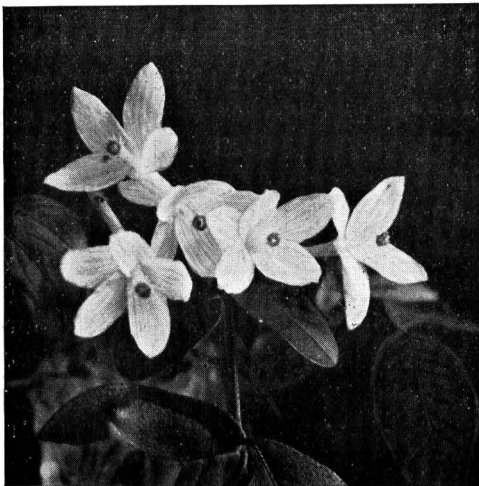

Fig. 3. *Munronia javanica* BENN.

koraalarmen tegen de blauwe lucht stonden. Het is ook aardig om te zien hoe die sempoe zijn blaren ontvouwt. Als ge in den oostmoesson door het bosch dwaalt, vindt ge onder den djati vaak dikke met geheimzinnige teekens versierde stokken, die daar zoo schijnen neergezet. Dat zijn jonge sempoe's en als nu de eerste regens vallen komt daar leven in. Een eerst onopgemerkte eindknop wordt grooter, de knop-schubben groeien uit tot een scherp krommen snavel, wijken uiteen (fig. 1) en vallen de een na de ander af en daartusschen uit komen de keurige, fijngezaagde, geribde, nog dubbelgevouwen, frisch bruin-groene bladeren, die dan als stijve vingers in de lucht steken. In de tweede figuur zijn de bladeren al weer in een verder stadium.

De heesters en struiken zijn nu ook tot nieuw leven ontwaakt. Er is een heel klein heestertje van maar amper 15 c.M. hoog, dat de aandacht trekt door zijn witte bloemsterren (fig. 3); het is *Munronia javanica* BENN., als Meliaceae gekenmerkt door een duidelijke meeldradenbuis (fig. 4). Zoo'n

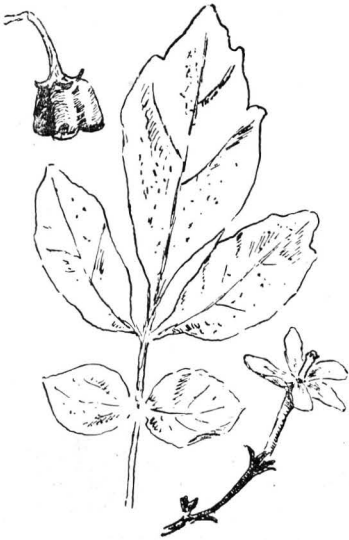

Fig. 4. *Munronia javanica* BENN.,
blad, bloem en vrucht.

bosje als op de foto doet even denken aan anemonen. Nu trof het toevallig, dat ik een minder algemeen lid van die familie ontdekte nl. *Turraea Billardieri* BENN. De meeldradenbuis is weer zeer duidelijk aanwezig (fig. 5), maar een zeer opvallende afwijking van de andere leden der Meliaceae ligt in de enkelvoudige bladeren; de andere geslachten hier op Java hebben alle samengestelde. Als ge

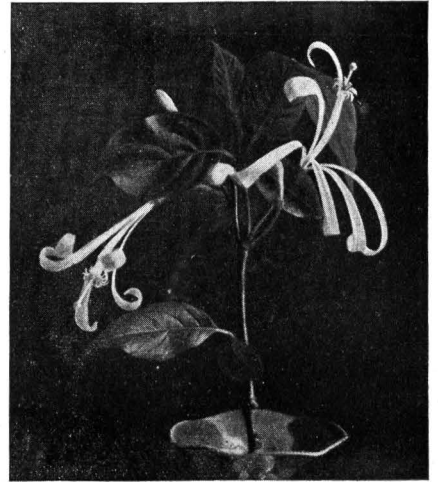

Fig. 5. *Turraea Billardieri* BENN.

BACKER'S Schooflora er op na slaat zult ge zien, dat de plant destijds als twijfelachtig voor Java werd opgegeven. Sedert werd ze bekend van verschillende plaatsen in het laagland van Midden- en Oost-Java; ikzelf vond de struik ook al in het Ngawische, zoo erg zeldzaam bleek de soort dus niet te zijn.

Fig. 6. *Tabernaemontana pauciflora* BL.

Fig 7. *Curculigo orchoides* GAERTN.

Misschien zijn er wel lezers, die aan de hand van de afbeelding de aardige struik herkennen en worden er nog vindplaatsen bekend.

Een hier veel voorkomend struikje, dat opvalt door zijn geurige, witte bloemen, is *Tabernaemontana pauciflora* BL. (fig. 6), een echte Apocynacea met overvloedig melksap en duidelijk schroefvormig gedraaide bloembladen.

Van de kleinere kruiden zijn het vooral die met onderaardsche overblijvende stengeldeelen, die het eerst van de gunstige verandering kunnen profiteeren. Dat bijv. *Crinum asiaticum* L. voor een flinke reserve onder den grond gezorgd heeft, zal ieder moeten toegeven, die wel eens geprobeerd heeft deze mooie plant uit te graven om in den tuin over te planten; de langgerekte bol kan wel

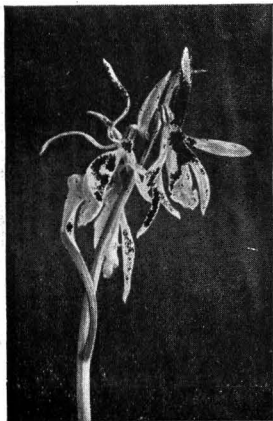

Fig. 8. *Nervilia campes- tris* SCHLECHT.

80 c.M. diep in den grond zitten en vereischt heel wat omzichtig graafwerk. Vlak naast zoo'n *Crinum* vond ik een heel aardig sterretje (fig. 7), dat een *Curculigo orchiioides* GAERTN. bleek te zijn. Let U er maar eens op in het begin van den regentijd, of ge niet die heldere gele sterretjes als ware lenteboden vlak op den grond ziet schitteren. Een paar fijne bladlooze aardorchideetjes, twee *Nervilia*-soorten zult ge dan mis-

Fig. 9. *Anomianthus auritus* BACKER

schien ook wel vinden, ze zijn niet zoo zeldzaam en wel de moeite waard. Vooral *Nervilia campes- tris* SCHLECHT., teer doorschijnend groen met een lila lip is een echte voorjaarsverschijning.

Ten slotte nog een afbeelding van *Anomianthus auritus* BACKER, een mooie struik vol zwierige bloemen van een eigenaardige beige kleur. Maar die komt eigenlijk wat later en dan is de flora al heel wat moeilijker te overzien, maar zoo in het begin lukt dat nog wel.

Djombang.

C. N. A. DE VOOGD.

IN HET BOVENSTROOMGEBIED VAN DE KAPOEAS

Na den inzamelingstocht op en om de Boekit Raja (zie Tropische Natuur, XIV, 1925, bldz. 129-139) besloten wij op den 19den Januari 1925, na besprekingen met de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur te Nanga Pinoh, nog een bezoek te brengen aan het Boven-Kapoeas-gebied en meer speciaal aan de Boekit Obat in de boven-Mandalam-streek en aan de Boekit Tiloeng in de Mandais-treek. Den 20sten vertrokken we van Nanga Pinoh en kwamen na drie dagen te Poetoës Sibau aan, waar onmiddellijk de noodige maatregelen werden getroffen om den tocht voort te zetten. Met heel veel moeite konden we dertien Kajandajaks uit de Mandalam-streek krijgen, want doordat de rijstogst op handen was, wilde eigenlijk niemand mee, terwijl anders voldoende menschen voor zoo iets disponibel zijn. De meeste bagage, waaronder de tent, moest achtergelaten worden, doch dit was nog niet het ergste, wel echter dat we door rijstschaarschte aldaar geen rijst konden kopen. Gelukkig kwam er op het laatste moment nog een Chinees met zijn boot binnen, die ons tegen veel geld wel een zak rijst wilde verkoopen.